JAN MONRAD FØDT 18. MARTS 1951 PÅ AMAGER

En komikers barndom

Når han blev stor, ville han være verdens rigeste mand. Eller buschauffør. Eller begge dele. Så ville han købe en kolonihave med morgenfruer, ribs og jordbær og indsnuse duften af de mange blomster i deres væld af spraglede farver. Og der skulle være en flagstang med et dannebrogsflag, der vajede i vinden.

Sådan skulle det være. Lige nøjagtig sådan.

Selv om han var alene i gården på Dalgas Boulevard, kedede han sig aldrig. Hvis der ikke rigtig skete noget, kørte han rundt på sin trehjulede cykel og legede bus. Bussen havde stoppested ved alle trappeopgangene, og det var uden tvivl en dieseldrevet bus af mærket Triangel. Motorlyden sagde han med munden, og man kunne tydeligt høre, når dørene åbnede og lukkede.

Bussen holdt stille ved et stoppested for at tage passagerer med. Han meddelte passagererne, at bussen havde fået en motorskade og skulle bugseres på værksted, så de måtte tage den næste bus, der kom.

Det var for resten også ham...

Men bussen kom først senere, for med ét blev et køkkenvindue åbnet, og en kvinde lænede sig ind over køkkenbordet, stak hovedet ud og skreg: *„Jaaaaan..... du skal op og vaske hænder!“*

Det var nu ikke været nødvendigt at råbe så højt, for han sad jo i bussen lige ved siden af på den anden side af porten, så hun sagtens kunne se ham fra køkkenvinduet. Men nu skulle han altså op og vaske hænder. For det sagde hans mor.

Han kørte hen til opgangen og parkerede bussen ved siden af barnevognen, hvor hans lillesøster lå og sov.

„Jeg skal hen og drikke kaffe hos Jytte“, fortalte hans mor. *„Vi går lige om lidt. Hvordan er det dog, du ser ud. Det er da helt utroligt, du kan nå at svine dig så meget til på så kort tid.“*

Han så ned ad sig selv – og syntes slet ikke, han var beskidt. Det var jo kun lidt jord på hænderne, og det er vel ikke så ualmindeligt, når man er en lille dreng.

Men der var ingen kære mor. Fingrene blev skrubbet rene med en neglebørste. Verdens rigeste buschauffør eller ej…

– Jeg blev født en martsdag i 1951 på en privat fødeklinik på Amager, og af velbevarede sort-hvide fotografier fra den tid, som min far kolorerede med farveblyanter, fremgår det, at jeg som baby var særdeles velnæret og udstyret med en kraftig sort hårmanke. Senere antog jeg en mere spinkel, ranglet karakter for igen i velmagtsdagene at antage mere korpulente former, angivelig på grund af vellevned. Det vil

To billeder fra 1955 taget af Jan Monrads far. Jan er fire år gammel, og han er vild med biler. Både rigtige biler og Tekno-legetøjsbiler.

sige god mad og lige lovlig rigelige mængder øl.

Til min tre års fødselsdag fik jeg af mine forældre en flot rød trehjulet cykel, og af deres nærmeste venner, John og Anni, fik jeg en rødbrun Märklin-togvogn i blik, som jeg endnu har i min legetøjssamling. Den er uden en skramme og lige så flot som ny.

Jeg har altid været god til at passe på mine ting og har bevaret en del af mit gamle legetøj. Nemlig det, som jeg har kunnet holde gemt for min mor, der ellers op gennem årene har haft en usædvanlig tæft for at smide alt væk, der efter hendes mening ikke længere var brug for. Det har naturligvis afstedkommet ikke så få konflikter mellem os, da jeg er en notorisk samler, og hun er det stik modsatte. Det med at smide ud må have sat sig som et kompleks hos hende, for den dag i dag kan hun finde på at tømme min skraldespand og min papirkurv, når hun kommer på besøg...

Jeg mener ganske bestemt at kunne huske det vældige lyd- og synsindtryk af et damplokomotiv, da jeg som toårig skulle med mine forældre på ferie i Løkken. Og jeg husker med samme klarhed en episode, der indtraf under indtagelse af aftensmaden i vores hjem på Dalgas Boulevard. Min far tog en tallerken med medisterpølse, spinat og kartofler og kastede indholdet direkte i skødet på min mor, mens han udspyede eder og forbandelser. Nu havde jeg ellers lige lært, at man ikke måtte lege med maden…

Jeg skulle sidde pænt ved det mahogniovertrukne finerspisebord og spise op for at tilfredsstille nogle sultne afrikanske negerbørn, som ikke fik noget at spise. Jeg må tilstå, at jeg aldrig forstod, hvilken glæde de sultne negerbørn skulle have af, at jeg blev tvunget til at spise. Jeg foreslog spagfærdigt, om vi ikke bare kunne sende resten af maden ned til dem, men det blev opfattet som en næsvished, der blev kontant afstraffet med bortvisning fra bordet og så på hovedet i seng.

Jeg lærte hurtigt, at jeg skulle høre efter, hvad der blev sagt, og udføre nogle kommandoer, som om hjemmet var en militær forlægning. Det havde som formål at gøre mig til en artig og velopdragen dreng, der ikke modsagde de voksne. Og det blev jeg så.

Enkelte spredte forsøg på at dæmme op for denne udvikling blevet slået ned som folkelige demonstrationer i Albanien. Da jeg f.eks. engang følte mig foranlediget til at titulere min mor som en forbandet pissemyre, udeblev hendes reaktion så sandelig heller ikke. Til trods for, at dette dyr jo regnes for både klogt og socialt, syntes sammenlig-

ningen ikke at passe hende, hvilket hun gav udtryk for i stærke vendinger. Hun slog mig aldrig, men hun sluttede sin tirade af med truslen: „*Du kan bare vente dig, til din far kommer hjem*". Det gjorde jeg så, hvorpå jeg håndfast blev belært om, at enhver sammenligning mellem min mor og det omtalte insekt var aldeles upassende både nu og i enhver fremtid. Det har nok været ved den lejlighed, jeg lærte at tænke mit.

Hen over sommeren 1954 blev min mor tykkere og tykkere og kastede meget op samtidig med, at hun klagede en del over sin nældefeber. Det sidste vidste jeg ikke, hvad var, men den tiltagende fedme var et udtryk for, at jeg skulle have en lillebror eller en lillesøster. Det var et projekt, jeg som sådan ikke mente at have nogen del i, da jeg aldrig havde givet udtryk for ønsker i den retning. Da søsteren i oktober var en realitet, var min reaktion da også ligetil og enkel: „*Kan vi ikke smide hende i skraldebøtten?*"

Logikken var ellers til at tage at føle på. Jeg havde jo opfattet, at mor ikke var sen i vendingen til at vrage, hvad hun ikke havde brug for, men i den forbindelse var der vist en detalje, jeg havde overset: Min søster var kommet for at blive, og jeg indså, at jeg var blevet offer for mit livs første egentlige bondefangeri. Jeg skulle aldeles ikke have noget som helst. Tværtimod blev al den opmærksomhed, der alene var forbeholdt mig, nu i vidt omfang kanaliseret over til den lille bunke skrigende kød, der udgjorde det for min søster, og som havde en størrelse, så hun nemt kunne være i de firkantede skraldebøtter i kælderen. Men sådan skulle det som sagt ikke være.

En ny lugt begyndte herefter at brede sig i husstanden, når min mor kogte stofbleer i en stor gryde på gasbordet i det lille køkken, hvor frokosten som regel bestod af en sammenlagt fedtemad, et stykke med pålægschokolade og et stykke med særdeles skrabet leverpostej eller en papirtynd skive kommenost. Om sommeren blev sortimentet udvidet med agurk og tomat.

Jeg levede mit daglige liv i min egen trummerum. Mor var hjemmegående, så jeg gik ikke i børnehave. Min verden var gården. Og her var der frem til om eftermiddagen ikke andre børn end mig. De børn, der var yngre end mig, lå jo stadig i barnevogn, og de børn, der var ældre, gik i skole. Så bortset fra om søndagen måtte jeg passe mig selv fra tidlig morgen. Mor havde nok at se til med at gøre rent og vaske tøj og passe min lillesøster, så jeg havde i det store hele gården for mig selv.

Det var en lukket gård omgivet af en stor fireetages karré på alle sider med form som en rombe. I mørket nede i den smalleste del af gården modsat porten boede varmemesteren og hans kone. Han var bornholmer, og han hed Ibsen. Han var en kraftigt bygget myndig mand, der altid gik i træsko og blå kedeldragt. Han var striks og patetisk, og han forestod lov og orden i ejendomskomplekset med en nidkærhed, der var en politimand værdig. Titlen, varmemester, kom sig af en maskinmesteruddannelse, der havde bragt ham rundt på verdenshavene, og han havde da også et anker tatoveret på den venstre hånd. Ibsen mindede mig lidt om søløven Skæg i Rasmus Klump-tegneserien. Han var bare knap så jovial.

Inde i midten af gården var der først en tørreplads omkranset af buske, for det meste ildtorn, og så fulgte en flisegang med tre bænke, der vendte ind mod en græsplæne med to akacietræer. Også græsplænen var omkranset af busketter. Græsset måtte ikke betrædes, og dristede man sig til at gå ind på det grønne, fristende græstæppe en solbeskinnet sommerdag, fik man med Ibsen at bestille, og han gjorde ingen forskel på børn og voksne. Trods sin ludende lidt langsomme gang var han der som en mis og uddelte en reprimande til lovovertræderen. Han havde

En 11-årig Jan Monrad på havnen i Skagen i 1962.

nok at se til, Ibsen.

Hans kone lignede en karikatur af en skovtrold fra Grimms Eventyr, men hun var god som dagen var lang. Hun stod for trappevasken – otte køkkentrapper og syv hovedtrapper. Ibsen fejede gården, holdt den ved håndkraft snefri om vinteren, gjorde rent i de tre skraldkældre, skiftede pakninger i beboernes vandhaner og stod for retfærdig fordeling af vasketid ved ejendommens store tromlevaskemaskine, centrifugen og den enorme rullemaskine. Han passede også centralfyret, der hver dag skulle fodres med adskillige skovlfulde kul.

Fyrkælderen, der var anbragt i ejendommens nordvestlige hjørne, var et uhyggeligt sted, jeg som dreng var meget bange for at komme i. Nu var det i sig selv ikke noget større problem, for børn havde slet ikke adgang til denne Helvedes forgård med de to kæmpemæssige ovne, der buldrede som et tordenvejr, men oppe fra gården kunne man se derned, når Ibsen havde krænget kedeldragten ned på maven og stod i sin hvide undertrøje og skovlede kul ind i fyret. Det var godt nok uhyggeligt, men naturligvis tillige en lille smule dragende. Sommetider spurgte han min mor, om han måtte tage mig med ud på General Bahnsonsvej og se, når kulbilen kom og læssede kul af. Det måtte jeg gerne, og så lod han porten stå åben, så jeg selv kunne løbe tilbage, når jeg havde set nok.

Kulbilen var en stor sortmalet lastbil af mærket Bedford, og jeg elskede at stå og se kullemperen manøvrere det enorme fartøj på plads med bagenden ind mod fortovet ved husmuren og kul-lugen. Jeg ventede på det store øjeblik, når ladet skulle tippes, og kullet som en lavine landede på fortovet bag bilen. Det havde sin helt egen lyd af buldren og knitren, og en kæmpemæssig, sort støvsky indhyllede Ibsen og de to kulmænd. Og så gik de ellers i gang med at skovle kul ned i fyrkældren. Det kunne jeg også godt lide at se på. Når de var færdige, kunne man snige sig til at finde et lille stykke kul, der kunne bruges til at tegne med på asfalten, men det måtte jeg ikke for min mor. Hun var i det hele taget frygtelig bange for, at jeg skulle blive beskidt, så det blev jeg næsten aldrig.

Far var uddannet maskiningeniør. Han skulle møde klokken otte på Industrisyndikatet, hvor han tegnede automatvåben, så vi var tidligt oppe om morgenen, og jeg kunne i den lyse tid være ude i gården allerede inden klokken syv. Her sagde jeg farvel til ham, inden han spadserede af Glahns Alle til Peter Bangsvej Station, hvor han tog S-toget for at komme på arbejde. Vi fik først bil senere.

Jeg tror, at min far var meget distræt, for han glemte ofte sin madpakke, og så kunne man se min mor løbe efter ham ud på gaden, mens hun skreg af sin lungers fulde kraft: „*Knud Erik! Du har glemt din mad!*“ Hun råbte så

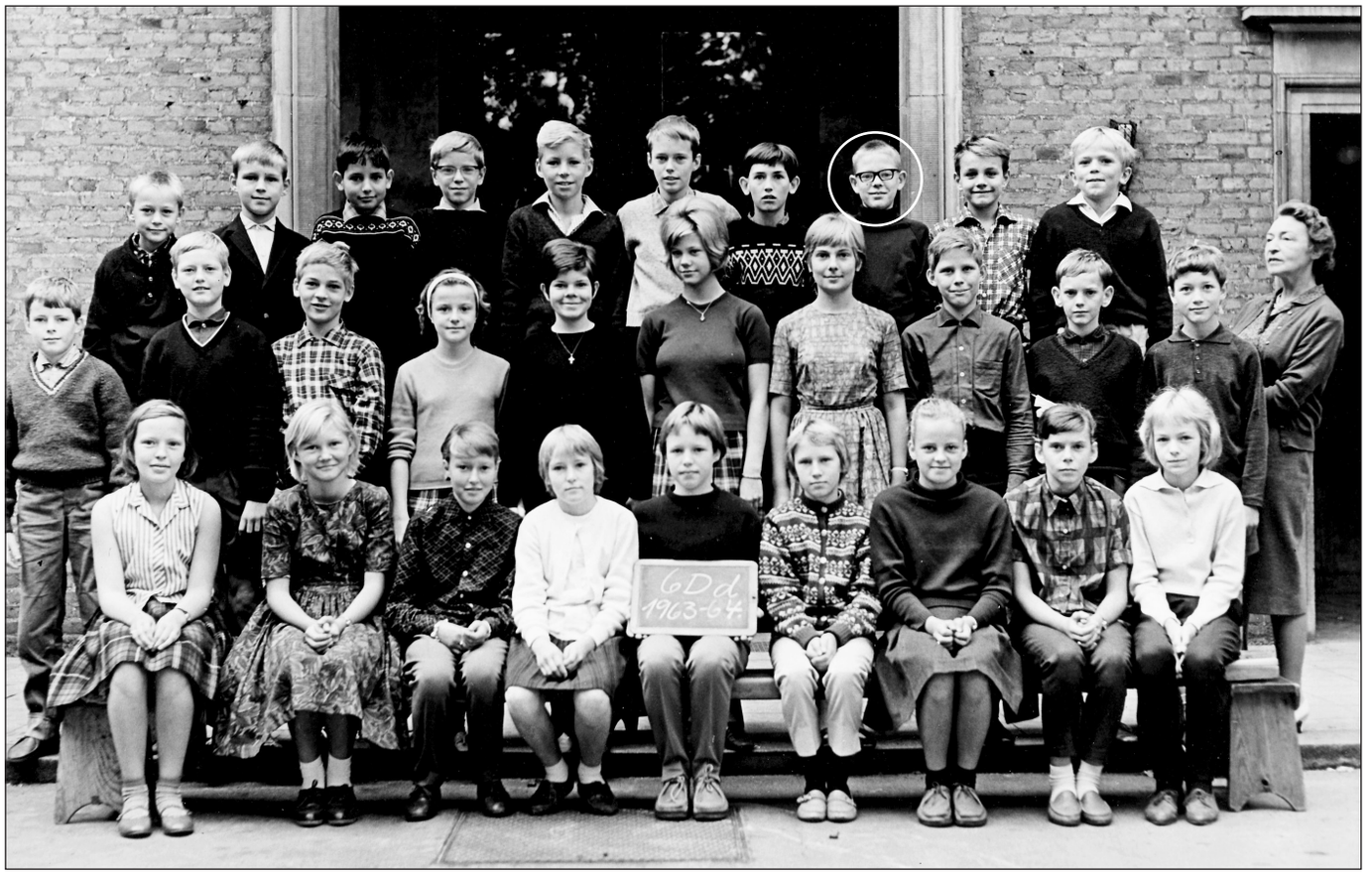

1963.
6.d på Søndermarks-skolen. Jan Monrad står øverst som nummer tre fra højre.

højt, at det har måttet kunne høres flere husblokke væk. I den retning var mor fuldstændig uden blusel, mens det på andre områder som f.eks. alt, hvad der havde med renlighed og rengøring at gøre, var meget vigtigt at gøre et godt indtryk på omverdenen.

To gange om ugen kom ismejerist Petersen med stangis til de af beboerne, der havde isskab i køkkenet. Han transporterede de store isblokke på sin longjohn, og med en hammer og en issyl huggede han blokkene ud i mindre stykker, som han bar op til folk ad køkkentrapperne. Inden da havde han været på sin daglige runde med morgenbrød samt mælk og fløde i flasker. Jeg hjalp ham med at bære morgenbrødet op ad trapperne.

Henne i ismejeriet på Dalgas Boulevard 1 duftede der altid helt specielt af en blanding af brød og smør. Smøret blev opbevaret i en stor trætønde, som man kaldte en drittel. Det blev målt i halve pund og hentet op af dritlen ved hjælp af en stor træslev, som blev dyppet i vand. Så hang smørret ikke fast på sleven, og det kunne anbringes på papiret uden problemer, inden det blev vejet.

Ugens højdepunkter var mandag, onsdag og fredag, hvor der var afhentning af affald. Det foregik med et hestetrukkent tospand med åbent lad, som affaldet blev hældt op i. Skraldemændene bar de firkantede skraldebøtter på ryggen fra skraldkældrene op i gården, og mens hestene tålmodigt ventede på omladningen, blev de udstyret med hver deres mulepose, som de mæskede sig med. Jeg var stærkt optaget at kigge på de store farlige dyr, og det varede ikke længe, før der opstod fortrolighed med hestene – og snart kunne den bestyrtede fru Monrad-Petersen se sin håbefulde, renvaskede søn sidde på plinten mellem to store skraldemænd og køre gården rundt. Det gik naturlig-

Et foto, der dufter af de glade tressere, af marehalm og Vesterhavet. Vi er i Kandestederne i sommeren 1963. 12-årige Jan Monrad på stranden med sin mor og lillesøster og familiebilen – en hvid Taunus 12 M Super. Bilen afløste familiens første bil, som var en sort boblefolkevogn.

vis ikke upåtalt hen. Senere, allerede i 1956, blev hestene udfaset og erstattet af skraldebilen, en stor grå Dodge med automatik og affaldskværn. Og de firkantede skraldebøtter blev udskiftet med praktiske runde bøtter.

Der kom også mange andre folk udefra i vores gård. Der var f.eks. spillemænd og lirekassemænd, som beboerne kastede penge ned til. Jeg hentede pengene til lirekassemanden. De var pakket ind i papir eller stanniol med en elastik om, og det kastede jo også lidt af sig. Så når han var færdig derinde, fik jeg en 25-øre, som jeg kunne købe snold for. Skærslipperen kom også forbi, og han sang sin sang nede foran folks vinduer. Så kom husmødrene ned med deres knive og sakse, som han sleb på sit trædehjul med slibestenen spændt bag på sin cykel eller en knallert.

Spildsamlerne havde derimod ikke det bedste ry. De kom med en stor ladcykel og gik ned og samlede i skraldekældrene. De blev helt uretfærdigt forvekslet med børnelokkere, for sådan nogle var der også. Vi fik hjemmefra at vide, at vi skulle vare os, hvis der stod en mand og så mærkelig ud inde i porten. Så hele det pædofilihysteri, som vi også kender i vore dage, havde allerede dengang en meget fremtrædende plads i et barns bevidsthed.

Da jeg var lille, blev jeg tvangsfodret med den daglige dosis hybensaft og levertran. Det var jo en tid, hvor mange børn var plaget af farlige sygdomme. Hybensaften smagte sådan set meget godt, men levertranen…! Føj for pokker. Det var en bitter, olieret væske, der blev givet på en spiseske. Da min mor senere fik den ide, at jeg også skulle have jern, kunne jeg være flygtet langt væk. Det var et brunligt pulver, der blev opløst i vand, og jeg skulle drikke et halvt glas.

Da mor havde født min lillesøster på Frederiksberg Hospital, lå hun på stue med Jytte, og de var blevet veninder. Jeg fik ikke lov til at cykle med mor hen til Jytte, som boede i punkthusene på den anden side af Roskildevej. Jeg måtte pænt gå ved siden ad barnevognen og holde fast i den del af stangen, jeg kunne nå. Jyttes lejlighed lå på Borgmester Fischersvej, den var splinterny,

„Stanken af min søsters lort fik mig tilbage til virkelighedens verden, og så sagde Jytte, at hun var ked af, at hendes bryster var for store, og at hun overvejede at få dem opereret mindre...“

MIN GEMMETING
– Her er min Mercedes af mærket Tekno, som jeg fik foræret, da jeg som otteårig fik trukket min første tand ud hos tandlægen på Søndermarksskolen. For mig var det en stor begivenhed. For tandlægen var det åbenbart nothing. Hun var en ældre, tung kvinde med total mangel på empati. Jeg husker, da jeg kom ned til hende sammen med min mor. Hun stod med sit overtøj på og var ved at gå hjem (til trods for, at vi havde en aftale). Hun bad mig åbne munden og iført nogle sorte kniplingshandsker af den slags, ældre kvinder ofte sås bære, stak hun hånden ind i munden på mig og hev med et snuptag tanden ud med sine behandskede fingre. Siden dengang kom jeg aldrig mere hos skoletandlægen, men blev efterfølgende behandlet hos en privat praktiserende tandlæge ved navn Niels Andersen i København K. Biler var min store interesse, og jeg har gamt alle mine Tekno-biler.

„Tre billeder fra teenageårene – som 16 årig i lejligheden på Dalgas Boulevard. På det midterste foto spiller jeg på min nye guitar, og nederst opholder jeg mig på mit værelse sammen med min dengang gode ven Carsten Johansen, som boede i samme opgang som mig."

og den lå så højt oppe, at vi skulle køre med elevator. Jeg gik hen til vinduet for at se ud, mens de unge mødre talte om spædbørnspleje. Aldrig i mit liv havde jeg været så højt oppe. Udsigten var formidabel. Jeg kunne tydeligt se tårnet i Zoologisk Have, langt ind over byen og vandet på den anden side. Jeg var helt bjergtaget over dette helt nye synsindtryk, og for at det ikke skulle være løgn, forærede Jytte mig en lille pakke rosiner...

Forsigtigt åbnede jeg æsken og stak en rosin i munden. Bare én enkelt rosin. Jeg havde aldrig smagt noget lignende. Det var en fantastisk oplevelse. Jeg lod rosinen hvile meget længe på tungen, mens jeg som en edderkop på en flue langsomt, men uafvendeligt, sugede saften ud af den, indtil den til sidst var en stærkt smagende skal og gled ned i maven. Stanken af min søsters lort fik mig dog snart tilbage til virkelighedens verden, og så sagde Jytte, at hun var ked af, at hendes bryster var for store, og at hun overvejede at få dem opereret mindre.

Udsigten fra vores egne vinduer var ikke så storslået som fra Jyttes. Til gengæld kunne jeg følge med i det sparsomme liv på Boulevarden, hvor der var udsigt til anlægget i midten, der var indhegnet af en lav ligusterhæk på begge sider. Den er væk i dag. På den anden side var håndværkere i gang med at opføre villaer på det bare stykke, vi kaldte marken. I et af de nye huse skråt over for flyttede familien Van Müllen ind. De havde en søn på min alder. Han hed også Jan, og ham legede jeg med engang imellem. Allerede som fireårig var jeg imidlertid blevet noget af en enspænder, og jeg foretrak mit eget selskab eller at snakke med de voksne.

Til gengæld ville jeg gerne være med i de store drenges leg, men de var alle fire-fem år ældre end mig og betragtede mig, når de var i flok, som lidt af en undermåler, og det var jeg jo også. En anden jævnaldrende dreng, der hed Bo, og som boede i naboejendommen i nummer 11, blev også forsøgt som legekammerat, men jeg brød mig ikke om, at han kastede med mine biler.

Ham blev jeg aldrig gode venner med.

Min søster Vibeke var efterhånden blevet større, og man vænnede sig til hende. Hun lå en del på ryggen og legede med en rangle, der var alt for stor til sådan en lille én som hende. Hun var et oplagt offer for dril, og hun må være én af de søstre i verden, der er blevet drillet mest. En dag skulle hun døbes i Lindevangskirken for at antage navnet Vibeke. Selve dåbshandlingen gik hen over hovedet på mig. Jeg var ikke med i kirken, men blev passet af fru Lauritzen på 2. sal, eller rettere af hendes store datter Lisbeth. Det var nu heller ikke så tosset, for Lisbeth havde en hel bunke Anders And Blade, som hun læste højt af for mig.

Nede i spisestuen var bordet trukket ud, og der var dækket op til den helt store frokost. Ved den slags lejligheder kom der øl på bordet. Ellers så jeg sjældent mine forældre drikke alkohol, og skete det, var det kun i så små mængder, at det kunne være det samme. Min mor var perfektionist ved den slags lejligheder. Hele lejligheden var gjort hovedrent, og alt klappede og var klart som ved en militær operation. Under festlighederne optrådte min mor adskillige gange med en remse, hun kunne fremsige meget hurtigt: „*Ansgars farfar skar sågar en rar bar araber-rabarber barbers rabarber*" eller noget i den retning.

På hjørnet af General Bahnsonsvej og Dalgas Boulevard havde købmand Anker Petersen sin kolonialhandel. Den ligger der den dag i dag med det samme gamle inventar og er bestyret af en pakistansk familie.

Rundt om hjørnet var der monteret en cigaretautomat på husmuren, og her kunne jeg sagtens være heldig at finde en glemt 25-øre i returskålen eller tabte mønter, der havde kilet sig ned mellem brostenene. Og husk på,

„Familien Monrad bestående af min søster Vibeke, min far og mor og jeg bliver hentet på Hulsig Station af sognefoged Oscar Husth, som bringer os standsmæssigt frem til sommerhuset, vi har lejet i tre uger. Oscar Husth, der har et husmandssted, lærte mig at håndmalke køer, og han gav mig også andre ansvarsfulde opgaver såsom at styre en hestevogn og hente køerne ind i stalden om aftenen til malkning. Billedet her er fra 1960, og jeg er ni år."

hvad man kunne få for 25 øre i 1955. To spejderhagl for en øre eller en stor slikkepind til 10 øre. Så fandt du en 25-øre, var din lykke gjort. Så var du rig. Al slikket var i løs vægt og opbevaret i store gennemsigtige bolcheglas, og Anker Petersen var ikke fedtet. Han var en lang mager mand iført en hvid kittel, brune terylenebukser og sandaler. Med sin høje pande, spidse næse og det underligt udstående hår lignede han næsten en fugl. Men han var flink, og der vankede altid et bolche, når jeg var med far eller mor inde og handle.

Anker Petersen stod bag sin disk og tog imod bestilling på hver enkelt vare, som han selv fandt frem, om han så skulle ned i kælderen efter den. En del varer var i løs vægt. Det var f.eks. mel, sukker, visse typer gryn, kaffe, te osv., og alt sammen skulle det hældes i små poser og vejes på vægten, inden han kunne fortælle, hvad det kostede, og der kunne tages lidt af eller lægges lidt til.

Imens det stod på, fik jeg lov til at komme om bag disken, hvor der gik en lille trappe op til et smalt baglokale, hvor købmanden havde et skrivebord og en stol med hjul under, der kunne dreje rundt som en karrusel. I skillevæggen ned til butikken var der en lem, der kunne åbnes, så man kunne stikke hovedet igennem og sige bøh. I virkeligheden var indretningen beregnet på, at købmanden

1955.
En 14-årig Jan Monrad uden for opgangen til familiens hjem på vej til sin konfirmation sammen med sin mor og lillesøster.

kunne stå nede i butikken og ekspedere en kunde, og åbne lemmen og tage telefonen uden at skulle gå op bagved. Jeg syntes nu, at den gjorde mere gavn som en bøh-lem, og de voksne blev meget forskrækkede, når jeg skræmte dem at stikke mit hoved gennem lemmen at sige bøh. De grinede og sagde, at jeg vel nok var en sjov dreng. Derfor blev nummeret gentaget mange gange og blev ved med at være sjovt, i det mindste for mig. Det var ved de lejligheder, jeg fik de første kildrende fornemmelser af velvære ved at optræde.

Senere blev købmand Anker Petersen erstattet af købmand Mørup Petersen, og så kom Arne Jensen, som gik hen og blev min rigtig rigtig gode ven. Han døde for et par år siden. Sammen med en jævnaldrende dreng i kvarteret blev jeg også senere bydreng ved købmanden, og jeg slæbte kasser med 50 flasker øl i op til fjerde sals højde i de ejendomme, hvor der ikke var elevator. Senere blev jeg ansat som hjælper, og som 14-15-årig fik jeg lov til at ekspedere og passe forretningen, når købmanden havde et ærinde. Jeg kunne alle priserne udenad.

Der var mange spændende personer i gården og kvarteret. Nede i den anden ende af gården, oppe på fjerde sal, boede komponisten Knud Åge Riisager sammen med sin norskfødte hustru. Han var en duknakket mager mand med alpehue, og jeg syntes, de var meget gamle. Når de havde besøg af deres børnebørn, to piger der var lidt ældre end mig, fik jeg lov til at komme op og hilse på, og jeg blev beværtet med hjemmebagt kage i de dystre, mørke stuer, som var møbleret med norske træmøbler og et kæmpemæssigt flygel, der fyldte det meste af den ene stue.

Der var også den flinke fru Møller-Jensen, der selv havde voksne børn og en kolonihave i haveforeningen Dalgas på Jyllandsvej. Jeg kunne godt lide at komme med hende over i den lille have, hvor jeg om sommeren måtte plukke bær, mens hun vandede og skar blomster af til buketter. Jeg drømte ofte om, at vi også kunne få sådan en kolonihave, men mor syntes ikke, det var fint nok. Hun var ellers selv opvokset i et arbejderhjem på Islands Brygge.

Jeg boede i nummer 7 stuen til højre, og i nummer 5 boede Ingolf David. Han var gift med Annemette Svendsen, og de var begge to skuespillere. Inde hos købmanden var der et baglokale, som fungerede som en slags smugkro, hvor der kom nogle og drak nogle bajere. Og der kom Ingolf David selvfølgelig også. Og allerede som 12-13-årige kom vi drenge også oppe hos Ingolf David. Han havde et helt værelse fyldt med legetøj – elektrisk tog og spillemaskiner og alt sådan noget. Og på tørrepladsen nede i gården kunne jeg inde fra vinduet se både Ingolf David og Karl Stegger stå og hænge tøj op. Det var stort.

Da jeg arbejdede for købmanden med udbringning af varer, var en af kunderne Bent Werthers mor, og når Bent

Werther, Gustav Winckler og de andre kom på besøg, så blev der ellers bestilt øl. Nogle gange skulle jeg op ad køkkentrappen med hele fire kasser øl, men der vankede gode drikkepenge.

Jeg kommer fra et middelklassehjem, som på ingen måde var litterært. Jeg læste Storm P., allerede fra jeg var en helt lille dreng. Det var min store inspirationskilde. På et tidspunkt havde vi et klaver, som min far havde lånt, så jeg lærte også mig selv at spille på det, mens jeg gik i skole.

Far var uddannet maskiningeniør, og han startede egen virksomhed, som han var selvstændig med fra 1960, til han gik konkurs i 1990. I sin glansperiode var far indehaver af firmaet K.E. Monrad, som var i byggebranchen og lavede butiksfacader til butikscentre, aluminiumsfacader, døre og porte. Mor har altid været hjemmegående.

Da jeg blev født i 1951, havde krigen sat sine spor. Man talte egentlig ikke om tyskerne, og det var faktisk først, da min far blev selvstændig i starten af 1960'erne, hvor han begyndte at blive agent for tyske firmaer, at han havde tyskere med op.

Mens købmandsforretningen endte med at blive det ene omdrejningspunkt i min barndom og ungdom, blev Søndermarkskolen det andet. Jeg husker min skoletid som en vidunderlig periode, hvor jeg fik lov til alt for meget i forhold til mine jævnaldrende.

Ganske vist var folkeskolen, hvor jeg gik fra 1958 til '67, en autoritær skole, og mange af mine kammerater havde lærere, der var himmelråbende urimelige og som slog. Selv var jeg heldig med at have nogle rigtig søde lærere, og jeg er aldrig blevet slået. Jeg har heller aldrig fået en eftersidning. Jeg var, hvad man kunne kalde et dydsmønster.

Det var dog lidt skræmmende at starte i skole som syvårig, men jeg har altid været god til at få gode venner, så det fik jeg meget hurtigt. Jeg grinede meget. Lavede meget sjov. Det tiltrækker andre mennesker, og det har jo heller ikke fornægtet sig resten af tilværelsen. Så jeg har altid været omdrejningspunkt, jeg har altid været i centrum, og hvis ikke jeg var i centrum, så skulle jeg eddermame nok komme derind. Humoren åbner døre, og den er en vidunderlig følgesvend at have med sig gennem hele livet.

Mit humoristiske gen og tilgang til tilværelsen stammer helt tilbage fra min morfar, tror jeg. Han var utrolig sjov, men han døde desværre allerede i 1965. Hvad den mand ikke kunne finde på af underlige ting og bilde folk ind… Min morbror John Overgaard var også sjov, og han optrådte i mange år som revyskuespiller. Han var ikke kendt, men i sine unge dage dublerede han Dirch Passer på ABC Teatret. Min mor er også meget lattermild, mens min fars familie var lidt tungere i det. Dem kunne jeg imidlertid også godt lide. De havde bare nogle andre kvaliteter.

Jeg vælger selv at se min rolle i min skoletid, som skete det hele på en god og en positiv måde, men hvis man holder sig til bestemte andre, som man er indforstået sammen med, er man jo også samtidig med til at holde nogle *andre* ude, og det er jo ikke så sjovt at tænke på, at jeg også har været med til det. Det irriterer mig selvfølgelig den dag i dag, for jeg havde også et medansvar. Når man havde status som klassens sjove dreng, var det klart, at det også måtte gå ud over nogle. Det var f.eks. meget nemt at lave vittigheder om dem, der var for tykke.

Der var specielt én pige, som blev mobbet, og det irriterer mig stadig grænseløst her mange år efter. Jeg husker blandt andet en gang, hvor vi skulle lave gruppearbejde hos den meget populære lærer Nørgaard, som havde indhentet ønsker fra kammeraterne om, hvem der ville være sammen. Min kammerat Bo trak mig til side, og så fortalte han, at der ikke var én eneste, der havde ønsket at være sammen med hende. Og så spurgte han mig, om

Indgangen til Jan Monrads barndomshjem på Dalgas Boulevard på Frederiksberg.

hun ikke kunne være i gruppe sammen med os. Jeg kan huske, at vi havde det sådan, at vi tænkte: „*Nej, det…*“ Vi havde jo heller ikke ønsket det. Men det kom hun så, for på bunden var vi nogle gode drenge. I dag ved jeg sgu egentlig slet ikke, hvorfor hun blev mobbet, for hun var faktisk en meget køn pige.

Jeg mødte Bo efter 1. klasse, og det var helt klart, at vi to skulle sidde sammen, fordi vi begge to grinede hele tiden og godt kunne lide hinanden. Vi forblev sidekammerater, lige indtil vi forlod gymnasiet i 1970, og i dag er vi stadig de allerbedste venner. Bo boede lige over for KB-hallen, så gennem årene kunne vi stå oppe på hans altan og følge med, når KB trænede. Vi var også begge meget spil-interesserede, så det varede ikke længe, før fritidslivet i skolen bød på alverdens underlige spil. Og så hønsede vi naturligvis også rigtig meget med hønseringe og satte kæder sammen af kulørte s'er eller plasticfigurer, som man kunne købe i plader og skille af. Den der fornemmelse af at have en stor klump s'er nede i lommen… det var virkelig noget, der gav status. Det var lykken at få sådan en ny plade.

Vi spillede også med marmorkugler og glaskugler. Og derudover udviklede Bo og jeg gennem årene en række spil, der indebar, at vi rent faktisk ikke fulgte med i timerne. Hold kæft, hvor vi hyggede os! Og vi sænkede slagskibe og spillede kryds og bolle. Det kunne jo kun lade sig gøre, fordi vi var de to bedste i klassen. Vi var helt fremme på beatet, og vi sad og kedede os, når de andre skulle høres i lektien.

Allerede fra 3. klasse kunne jeg læse flydende, så jeg blev som en anden skuespiller trukket frem og sat til at læse højt for de andre. Og ikke mange år senere stod jeg nede i skolegården sammen med Bo og optrådte med sange, jeg havde skrevet for halvdelen af skolens børn, der stod og klappede. Vi spillede på redekam, for det var, hvad vi havde.

Vi havde nogle progressive lærere, som også gav os lov til at skrive og opføre skuespil, og det var jo lige vand på min mølle. Så jeg skrev flere skuespil, som jeg i øvrigt selv iscenesatte og satte

Jan Monrad tilbage på Dalgas Boulevard.

op i klassen med kammeraterne fra min gruppe. De var oftest med et helt klart absurd element indbygget. Andre var bare helt uden mening.

Allerede som meget lille dreng skrev jeg også små, sjove noveller, som blev læst op i klassen for de andre. Når jeg fik en stileopgave med et tvungent emne, skrev jeg bare noget, jeg havde lyst til. Historier om folk, der var i Afrika og fange løver og sådan noget. Jeg har stadig min karakterbog fra dengang, hvor min klasselærerinde, som jeg havde i dansk, har skrevet: „*Vi hverken kan eller vil godtage Jans små noveller!*"

Som 12-årig begyndte jeg at udgive en avis, som i begyndelsen hed *Det Lille Skoleblad*. Senere kaldte jeg den for *Pop*, og så kom den til at hedde *Janske Tidende*. I starten solgte jeg bladet for 25 øre. Jeg var jo forretningsmand. Jeg fik stencils og sådan noget gratis på skolen. Der var en lærer med en hvid kittel på skolen, der hed Anker Nielsen, og han havde sin gang på kontoret. Der fik jeg lov til at komme, og så lånte jeg skolens spritduplikator og trykkede løs.

Fra 1964 og frem stod der stort set kun om popmusik i bladet, og så var der nogle vittigheder og nogle små noveller. Jeg kan huske, jeg lavede en forside med Manfred Mann, for jeg tegnede jo også. Det sjove ved det er, at jeg jo i dag stadig udgiver *Janske Tidende* hvert år ved juletid til venner og familie. Det handler om året, der er gået, og så skriver jeg jo til Svikmøllen, og hvis jeg så har skrevet et eller andet der, så kommer det med.

Min første rigtige musikalske oplevelse havde jeg i 1962, da Bent Fabricius-Bjerre udgav *Omkring et flygel*, der blev min første plade. Det var den, der senere kom til at hedde *Alicat*. Et par år senere hørte jeg så nogle i radioen, der kaldte sig The Beatles, og deres musik slog fuldstændig benene væk under mig.

Jeg spillede selv klaver, og jeg begyndte også at spille guitar, da jeg var 12 år gammel. Jeg havde længe ønsket mig en guitar, og så fik jeg en dårlig guitar af min far og mor, som jeg begyndte at spille på. Kort tid efter havde jeg dannet et orkester, der hed *Hestepæren*.

I 1959 fik vi en sort boble-Folkevogn. Det indebar pludselig, at familiens bevægelsesmønster udvidedes radikalt. Min mor var på det tidspunkt en meget ivrig solbader, så derfor gik alle udflugter om sommeren til Hornbæk Strand. Og det var vi børn jo ikke kede af, for så kunne vi jo bade og lege i sandet.

Samme år kom mine forældre i forbindelse med et ægtepar, som havde et hus i Hulsig 13 kilometer syd for Skagen. Han var en stor, tyk mand, der var salgschef i Dansk Esso. De havde haft en annonce i avisen, som min far responderede på. Og han havde så kunnet lide det svar, far havde sendt. Det var et gulmalet træhus, der lå på toppen af en klit, og der ankommer vi om sommeren i 1959. Vi var ikke i bil derop, men havde derimod taget toget, og vi kørte det sidste stykke med Skagensbanen, inden vi blev afhentet på stationen i Hulsig af sognefogeden Oskar Hust. Han tog imod os i stadskøretøjet, som var en hestevogn med en to heste foran, Og så ventede den lange tur fra Hulsig Station og ned til sommerhuset.

Jeg er jo vant til at leve med voksne mennesker, så Oskar Hust blev hurtigt min ven, og jeg levede virkelig mit liv på den gård. Det betød alt for mig at komme ud til havet. Der lærte jeg at sætte pris på ensomheden ved at gå langs stranden og høre vandet, mærke duftene og iagttage det særlige dyreliv, der er på stedet. Jeg var meget interesseret i krybdyr og padder, så fuldstændig uforfærdet iførte jeg mig gummistøvler og gik på hugorme-jagt. Og jeg fandt dem. Så henvendte jeg mig til Oscar, som kom med en spade og huggede hovederne af dem. Den kendsgerning,

at jeg kom ud i naturen, betød, at jeg i dag sidder som en af de få københavnere, der kan malke en ko med de bare næver. Det lærte jeg deroppe, og vi var deres gæster i huset i de følgende seks somre.

Min gamle klassekammerat Bo er ikke den eneste ven, jeg stadig har fra den tid. Jeg synes, det er utrolig vigtigt, at man har venner, som man har med sig gennem hele livet. Livet har en fantastisk synergi, og med vennerne fra dengang har man en fortrolighed, som man ikke har med naboen eller andre, man mødte for fem år siden. Man kender nemlig hele historien. Har en fælles referenceramme. Langt de fleste af mine venner har jeg kendt i mere end 30 år, og mange har jeg kendt i over både 40 og 45 år. Det betyder ikke, at jeg udelukker nye venner, men det får mange gange et skær af bekendtskab over sig.

Jeg ser stadig min gamle klasse hvert eneste år, og jeg skylder dem alle sammen en meget stor tak, fordi det faktisk var deres fortjeneste, at jeg fik lov til at leve det liv, jeg har levet, fordi de gav mig lov til at være klassens klovn. Hvis nu de havde holdt mig nede i stedet for, var det jo aldrig endt så godt.

I dag kan jeg efter endt uddannelse vågne hver evig eneste dag uden at skulle hen på en eller anden arbejdsplads. Tværtimod kan jeg stå op og selv definere indholdet af min dag. Det er ikke lykken for alle mennesker, det ved jeg godt, men det er lykken for mig, fordi jeg allerede som lille dreng fik den ballast, fordi jeg var nødt til at være mig selv nede i gården.

Som voksen har jeg forandret mig meget på mange områder. Da jeg gik i skole, fik jeg opmærksomhed og gode karakterer, og det var meget vigtigt for mig at være nummer ét i klassen. Jeg var utrolig ambitiøs, og jeg terpede som en gal. Men det gjorde jeg kun, lige indtil jeg kom på gymnasiet. På det tidspunkt syntes jeg nemlig, at jeg

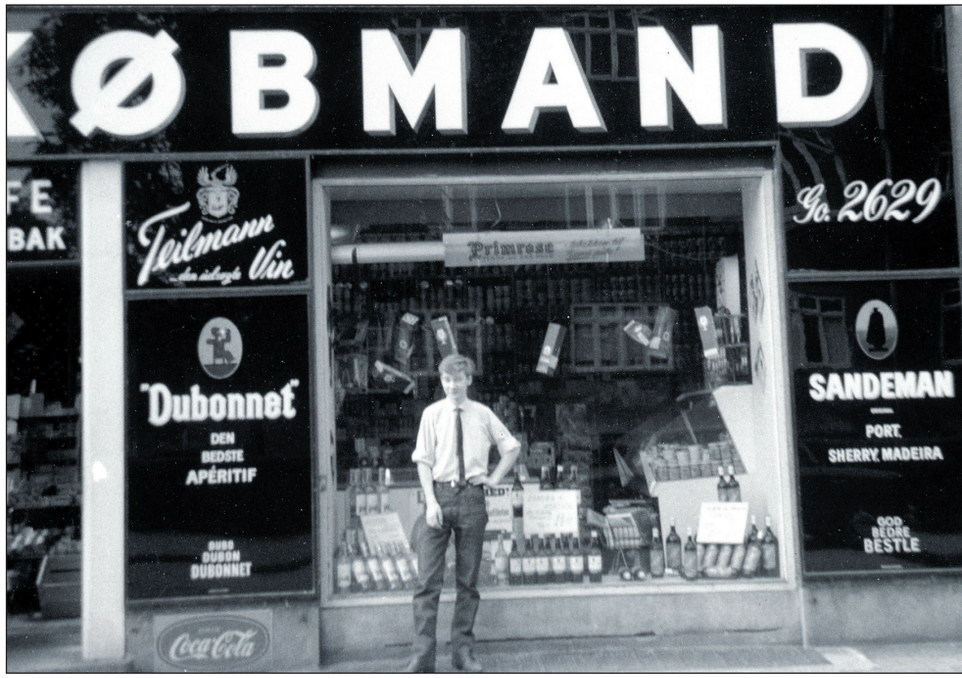

„Billedet fra 1965 forestiller den unge købmandskommis Per foran købmand Arne Jensens butik på hjørnet af Dalgas Boulevard og General Bahnsonsvej. Billedet tog jeg med et lille Kodak Instamatic, jeg fik i konfirmationsgave."

havde bevist, at jeg kunne alt bogligt. Så gad jeg ikke mere, og så stoppede jeg bare fast besluttet på at bruge tiden og livet på at håne lærerne og gøre nar af alt det, som de underviste i. Jeg ændrede fuldstændig karakter, og den 12. august 1967 sad Søren Rislund lige pludselig bag mig på Hollændervej på Frederiksberg Gymnasium.

Så knækkede filmen. Lige pludselig var jeg ikke længere lille Jan. Ikke længere nogens kæledægge. Og snart stod den på hash og humor.

I virkeligheden er sådan en som mig slet ikke anerkendt som kunstner, og jeg bliver heller ikke betragtet som kunstner, for humor er ikke noget, man synes er comme il faut nogen som helst steder. Det er underligt, at verden lader sig styre af den ene alvorstyngede, kriminelle idiot efter den anden. Og dem ser man op til og siger: „*Her har vi en stor mand!*" Men en mand, der er morsom og siger sjove ting, kan man ikke forestille sig som statsleder, vel? Nå – men det handler vel dybest set jo om, hvordan parnasset ser på den slags i vore dage, og jeg vil i øvrigt skide på parnasset.

Jeg går ikke og tænker på min barndom og min skoletid i det daglige, men min barndom er med mig som en tro følgesvend. Den er årsag til, at jeg er den, jeg er i dag.